

Sada, kad su ponovo došle jesenje kiše, sećam se one grozne jeseni na šlepu.

Otac i ja smo stanovali u zadnjem delu šlepa, imali smo dve kabinice. Jednu od njih je moja majka upotrebljavala nekad kao kuhinju. Ali kad nas je napustila, mi smo sve preturili i preuredili, tako da kad bi se nedajbože vratila, ne bi mogla ništa da prepozna. Otac se uvek nešto vrteo po palubi, samo bi ulazio da jede i da spava. Emil sa ženom stanovao je na pramu šlepku.

Jeseni su bile najstrašnije. Kanal je bio prav kao strela, i nisam mogao da vidim ništa drugo do žutozelenog vodu koja bi kasnije postajala siva, i obalu zarašlu trstikom i vrbama. Dva dana nas je teglio tegljač „SOM“, onda smo srećno prešli. Padala je kiša. Nisam imao nikakvu, baš nikakvu volju da izadem. Sedeo sam beskraino utučen i po čitav dan sam čutao zgušten u jednom ugлу kreveta. Slušao sam kako pljušti kiša, kako talasi zapljuškaju. Bio sam učveljen... sâm. Moja lopta je ležala kraj kreveta. Drugih igračaka nikad nisam imao. Kiša je jednako lila, talasi su neumorno zapljuškivali. Sutradan je počeo utovar. Poput grmljavine odjekivala su jedna za drugim kolica... onda jedna još potmuliši eksplozija, kada bi izručili repu. Dva dana sam slušao tu grmljavinu... onda mi je dojedio. Navukao sam na sebe pokrivač i zaspao. Voda je brže, sve brže oticala. Katkad bi zapljušnula korito šlepa. Katkad bi tupo odjeknula neki predmet. U to vreme počeli su sve češće da se pojavljuju u kanalu leševi. Posmatrao sam ih preko polutarnog okruglog prozorčića. Video sam da su moj otac i ostali u početku izvlazili po neki leš, no kada su počeli sve više i više da se pojavišu, vratili su i one koje su već bili izvukli. Niko više nije obraćao pažnju na njih. I mени su bili dosadili. Radje sam nagadao — ležeti na krevetu — poreklo šumova.

Katkad bi se čulo duže struganje. „Sada se dugme od kaputa očešalo o korito šlepa“ — mislio sam, „ili cipele... a ne, nijedan nije imao cipele. Sigurno — dugme...“ Kitkad se čulo kako nešto bućne u vodu. „Sada je struja priterala uz ladu neki leš.“ Tako sam razmišljao... govorio u sebi. Jedne sâme večer zapitala oca: „Zašto ubijaju ljudе u vodi?“

— Jer ih voda odnosi... — reče on ležerno.

— Zar je važno da ih odnose?

— Važno je... — reče on tih.

— Ali zašto je važno da ih odnesete?

— Da niko ne bi morao da odgovara za njih — odgovori on.

Ali onda to može ma ko da učini...

— Da, i onda niko ne odgovara, jer voda sve odnese... — zatim je navukao na sebe pokrivač i zaspao.

Otada mi je stalno bilo na umu. Bolela me, zadržavala ta nepravda. I vredala me.

Bližio se kraj utovara. Šlep se polako punio. Jednog dana počela je da pada olovna kiša. Tanki su mlaževi blistali poput perli, uz lagani šušanj. Gledao sam kroz prozorčić koji se uzdižao nad obalom. Našao sam novu zabavu. Gledao sam kako koji radnik radi, kako je obučen, kakve ko ima navike, i slično. Uskoro mi je to dosadilo. Svi su podjednako bili pocepani i blatinjavi, jednako mrgodni i čutljivi. Jedan ipak nije bio kao ostali. Samo se taj jedan razlikovao. Jednako je posmatrao nasip. Kao da je očekivao nešto. Samo sam to video, da je nervozan i da gleda u nasip. Olovna kiša nije prestajala. Moj otac je rekao radnicima da mogu katkad ući da se zgreju. Onda su posle svaka dva tri kruga dolazili da se greju. Nisam naročito rado gledao ove uvek blatinjave, mrgodne ljudine. Nekoliko su trenutaka stajali bez reči oko vatre, zatim bi izlazili. Pritiskali bi dlane na ohladnou ploču. Kada bi izšli, šport bi bio sav blatinjav.

Onaj nervozni sutra dan nije imao na sebi svoj zakrpljeni kaput. Bio je mokar do kože i pomodreo do hladnoće. Imao sam utisak da svi pate. I bio sam uvreden. Plać me stalno galicavo po nozdramama.

Otac mi je naredio da ne dopustim da se ugasi vatrica.

No oni su posle svaka dva tri kruga ulazili sa svojim blatinjavim čizmama i čutice stajali uz vatrku. Ljutio sam se na njih što su patili.

Jednom je nervozni stavio na vatrku staru limenku koja je već dugo ležala pod mojim krevetom, popeh se na ležaj i udarib loptom u limenku koja je cvrčala. Ona se preturi. U njoj je bilo mleko. Nervozni me pogleda tužno, zatim podiže konzervu. Onda svi izadoše.

Nisam se odmicao od prozora. Video sam kako nervozni često odlazi do jednog drveta. Tamo je imao nešto umotano u onaj kaput. Mislio sam da je to štene ili nešto slično. On bi mu često prilazio, pokriva ga i nešto mu govorio.

Oko četiri završili su posao. Skala na boku šlepa pokazivala je da je opasno dalje utovarati. Radnici su se dugo spremali. Izgledalo je kao da ne žele da odu. Tek kasno uveče krenuli su prema selu u teškim, čutljivim gomilama. Nervozni nije isao s njima. Uneo je kod Emilovih svoju bošču zavijenu u kaput.

Očekivali smo remorker da nas odvuc će. Tako je bivalo posle utovara. Moj otac i Emil su se kartali. Emilova žena bila je u drugom stanju i spremala je opremu. I ona je jedva čekala da se maknemo iz ovog prokletog pristaništa, jer se bojala da se ne porodi ovde.

Nervozni je stajao pored vatre, udubljen u misli. U ruci je držao jednu limenu šoljicu. Pio je iz nje vrelo, kuvano vino.

Moj otac i Emil takode su pili iz limene šoljice koja je stajala pred njima. A tu je bio i „savezljaj“... jedno četvrtogodišnje dete... Tapkalo je tamo-amio i tepalo.

Bio sam beskraino uvreden.

Otac i njegovo društvo samo su lupali kartama, a katkad bi progovorili i po koju reč. Nervozni je namirnjavača čela stajao zadubljen u misli. Emilova žena bila je sva zaokupljena spremanjem pelena.

Preda mnom je frčkarao Zavezljaj. Mislio sam da bi ipak bilo bolje da je to bilo, recimo, neko kuće. Sada bi se mogao igrati s njim. Bio sam uvreden.

Momčić je dobavljaо di vrata. Otvorio sam mu ih. Izašao je u kujnu, a ja tih za njim. Zastao je pod skalama koje vode na palubu; pomagao sam mu i otvorio vrata. Vani je padala kiša. Paluba je bila klimasta dava da se i u gumenim čizmama jedva moglo stajati na njoj.

Zavezljaj je vrzmao levo-desno i kenjkao da mu je hladno. Zatim se oklinio i otkotrila se pravo u vodu. Iza se jedan slabacki krik, zatim nastade tišina. Zadovoljno se vratio i rekoh da je Zavezljaj pau u vodu. Isli su s lampama da ga traže; moj otac uz obalu, a Emil i nervozni čamcem. Nisu ga našli. Plijivali su mnogi leševi, no ni jedan nije bio Zavezljajev. Odnela ga voda. Voda sve odnosi sobom i niko za to ne odgovara. Da... da... to sam znao, ali ništa više od toga.

Sutra, prekosutra nisam se dobro osećao. Tegljač nije dolazio. Olovnu kišu je zamenila susnežica. Obuvalo me neko grozno osećanje. Sve je u meni i oko mene bilo prazno.

Padao je sneg. Reka se zaledila. Moj otac, Emil i nervozni jednako su razbijali led oko šlepa. Bio je to naporan posao dok su svud naokolo razbili led, jer je mestimično opet počeo da pucketka igličasto, da se hvata. Skoro danonoćno se vodila borba protiv studenja. Emilova se žena porodila. Bio sam primoran ja, onako lagano obučen, da pomažem oču i ostalima. Stalno me nešto tišalo, pojma nemam šta, no usta su mi se svaki čas krivila na plač. Moj otac je samo vrelo glavom. Znau sam da repu neće moći više ni bog otac da spase, ali se šlep morao spasavati...

Kada je granulo proleće ceo je kanal bulkvalno bazdio. Bio sam bolestan od samoće, od mrvaca, od svega. Stalno sam bio u groznicu, i sve je oko mene lebedeo u izmaglici.

Repu su izbacili iz šlepa, a tegljač nas je odvukao u varoš. S čuđenjem sam otkrio da je svuda mnogo ruševina i mnogo počernelih, k nebu uperenih greda... Upitao sam oca:

— Sta je ovo... šta ovo može biti?

— Ovo se ne može pustiti niz vodu... sve ovo voda ne može odneti... — i prikova na mene svoj strogi pogled.

Posle sam dospeo kod majke. A onda se otisnuh i od nje daleko, daleko... Ali kada stignu umorni sivi jesenji dani, uvek me obuzme osećanje uvredenosti, i javi se u meni ona grozna jesenna slika puna mrvaca... tamo na šlepku.

S madarskog preveo Danilo KIŠ

BOSKO PETROVIĆ

STAR RATNICI (tapiserija)

vito marković

nešto napolju

Dole gore
Gleda da me ugleda

Ovde onde
Pipa da me napipa

Prostor vreme
Truje da me otruje

Danju noću
Lovi da me ulovi

Budna oka
Čeka da me dočeka

Vetar nebo
Bode da me probode

Kamen zemlju
Jede da se najde

Potok reku
Piće da se napije

Strašne pesme
Peva da se napeva

Besne igre
Igra da se naigra

Hoćeš nećeš
Tera svoje dokraja

udav-dava-smrt

Zubata je glavata je
Glavata je okata je
Okata je rogata je
Nogata je repata je
Repata je nesnosna je
Nesnosna je pakosna je
Pakosna je ko rupčaga

Ko rupčaga ko strančuga
Ko strančuga ko poplava
Ko poplava ko pustinja
Ko pustinja ko vetrina
Ko vetrina ko zaraza
Ko zaraza ko najgora
Ko najgora ko najcrna
Ko najcrna bolestina

Dotrči dohita
Dohita u kuću
U kuću u šumu
U šumu u zemlju
U zemlju u vodu
U vodu u nebo
U nebo u beskraj

Dotrči dohita
Udav-dava najgora

udav-dava-smrt

Krv joj voda joj
Oko joj belo joj

Zivot joj prazan joj
Duša joj crna joj

Kameni se drveni se

Bolesti je dottiču je
Ratovi je rastaču je

Vetrovi je raznose je
Svako li je gurka li je

Plače joj se kuka joj se

Joj li je kuka li je
Niko li je ništa li je

Tako li je najzad li je

pustoš

Zvoni i plače
drum
I grumen perja
niz nebo plače
Drum crveni
zvoni i plače
I makaze i travi
plače
Plaću plače plače
Tri lista
Tri lista
Tri burjana
Tri burjana
Tri ljljana
Tri ljljana
u noći
Plaću plače plače